

Kaakkois-Suomen osaamiskeskus RAKENTUU KUNTIEN TARPEISTA

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus on syntynyt ennen kaikkea kuntien tarpeista. Keskuksen ytimenä on kaksi ammattikorkeakoulua. Yliopistojen kanssa on solmittu yhteistyösopimuksia.

Osaamiskeskus syntyi kuntien toiveesta ja niiden sinnikkään työn ansiosta”, Kaakkois-Suomen osaamiskeskuksen kehitysjohtaja **Velipekka Ryttyläinen** kertoo.

Kuntien intoa ei laimentanut se, ettei alueella ole yliopistoa. Ryttyläinen ei pidä yliopiston puutetta ongelmana: ”Yliopistot ovat mukana yhteistyösopimuksin ja tutkimusta tehdään myös muualla kuin yliopistoissa. Osa ammattikorkeakoulujen opettajista on saanut tutkijakoulutuksen ja osa suorittaa jatko-opintoja.”

Osaamiskeskuksen ensimmäisenä työntekijänä vuoden

vaihteessa aloittanut Ryttyläinen on tästä oiva esimerkki; hän on koulutukseltaan filosofian tohtori ja valtiotieteen maisteri. Työkokemusta on karttunut käytännön sosiaalityön ohella yliopistotutkijana ja ammattikorkeakoulun yliopettajana.

Uuteen oppimisen kulttuuriin

Ryttyläinen uskoo, että ammattikorkeakoulut tuovat osaamiskeskukseen uudenlaisen oppimisen näkökulman. Oppimisen asiantuntemusta ei vastaavissa määrin ole yliopistojen sosiaalityeiden laitoksilla.

”Haluaamme tuottaa ja välit-

tää monialaista tietoa saman katon alla tai paremmin sanotuna samassa verkostossa. Yhdistämme oppilaitoksissa tapahtuvan muodollisen, formaalin oppimisen ja työssä ja muualla tapahtuvan epämuodollisen, informaalin oppimisen.”

”Ideana on rikkoa ammattikuntarajoja. Osaamiskeskukseksi voisi toimia vaikkapa tutkija-sosiaalityöntekijöitä, opettaja-tutkijoita, sosiaalityöntekijä-opettajia ja niin edelleen.”

Tätä nykyä työntekijät oppivat uusia asioita eniten itse työssä. Seuraavaksi eniten oppia saadaan toisilta työntekijöiltä ja kolmanneksi yrityksen ja erehdyk-

sen kautta. Neljätänä uusien asioiden lähteenä ovat ammattilehdet ja vasta viimeisinä koulutus ja tutkimustieto. Ryttyläinen haluaisi vahvistaa koulutuksen ja tutkimustiedon asemaa.

Hän uskoo, että osaamiskeskukset voivat selvittää perus- ja soveltavan tutkimuksen työnjakoa, kun ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen ihmisiä koetaan yhteisiin hankkeisiin.

”Keskuksissa avautuu myös mahdollisuus testata tieteellistä tietoa käytännössä. Tieteellistä

Kuusankoski odottaa tukeaa kehittämistyöhön

Kaakkois-Suomessa kunnat ovat lähteneet innokkaasti yhteistyöhön osaamiskeskuksen kanssa. Kuusankoskella alkaa keskuksen kanssa yhteistyössä vanhusten avohuollon kehittämishanke.

Tarvitsemme kipeästi keskusta, koska Kaakkois-Suomessa on paljon pieniä ja isompiakin kuntia, joilla ei ole voimavaroja tutkimuksiin ja kehittämiseen. Meillä ei ole koko 1990-luvulla ollut sellaisia mahdollisuuksia tutkimus- ja kehittämistoimintaan kuin olisimme toivoneet”, Kuusankosken sosiaalijohtaja

Niina Korpelainen sanoo.

”Tutkimuksen ja kehittämisen tarvetta on koko sosiaalialalla, sosiaalityön lisäksi muun muassa vanhustenhuollossa ja päihdetyössä. Erityisesti kaipaamme arviointia työn ja eri työmenetelmien vaikuttavuudesta. Toivon osaamiskeskuksen saavan tällaisia tutkimuksia liikkeelle.

Haluaamme myös kehittää vireää lähialueyhteistyötämme Viipurin ja Pietarin alueiden sekä Viron kanssa.”

Vanhustenholtoon opettaja ja käytännön työn kehittäjä

Kuusankoski aloittaa käytännön yhteistyön osaamiskeskuksen kanssa vanhustenhuollon hankkeella. Hankkeeseen palkattavalle henkilölle tulee uudenlainen toimenkuva: hän opettaa vanhustenholtoon erikoistuvia sosionomeja ammattikorkeakoulussa ja kehittää vanhusten avohuoltoa kunnassa.

”Hän toisi käytäntöön uusinta teoretietoa ja välittäisi opetuksen tietoa käytännön työstä. Tällaisesta yhteistyöstä voi olla apua myös siihen, että sosionomeille löytyisi uusia tehtäviä kuntien sosiaalihuollosta”,

Niina Korpelainen toivoo, että osaamiskeskukset saisivat aikaan arvioiteja työn ja eri työmenetelmien vaikuttavuudesta. Kunnissa ei ole tähän rahaa eikä henkilöstöä.

Korpelainen sanoo.

”Kaupunki on varannut hankkeeseen rahaa. Osarahoitusta

Velipekka Ryttyläinen painottaa, että myös lähihoitajakoulutus pitää kytkeä osaamiskeskusiin. Yleensä on ajateltu, että keskuksat koskevat lähinnä sosiaalityöntekijöitä, sosionomeja ja lastentarhanopettajia.

tutkimusta pitää arvioida muuallakin kuin akateemisessa maailmassa.

”Osaamiskeskuksat antavat mahdollisuuden kehittää ja testata myös tiedon välittämisen menetelmiä. Niissä paneudutaan nimenomaan siihen, miten tietoa välitetään osaaljalta toiselle.”

Erilaisia opinnäytetöitä yhteisissä hankkeissa

Ryttyläinen toivoo, että opinnäytetyöt saataisiin nykyistä paremmin vastaamaan käytännön työn tarpeisiin. Osaamiskeskus voi koota yhteisiin hankkeisiin ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja PD-koulutuksen opinnäyte- ja lopputöiden tekijöitä.

”He pääsevät vuoropuheluun keskenään ja oppivat toisiltaan. Töille voidaan järjestää ryhmäohjausta. Opinnäytetöiden ohjaajina voi olla opettajia, tutkijoita ja käytännön työntekijöitä.”

Seudun hankkeet kartoitettu

Ryttyläinen on tehnyt kevään aikana kunta- ja järjestökierroksen ja selvittänyt niiden toiveita ja tarpeita. Hän on kartoittanut kaikki alueella meneillään olevat hankkeet.

Samantapaisia hankkeita kytetään yhteen ja niistä saatua tietoa välitetään edelleen muiden käyttöön. Yhdeksi ryppääksi on kerätty kuntien ja muiden toimijoiden uuden teknologian hyväksikäyttöä sosiaalihuollossa koskevat hankkeet ja pitkäaikaistyöttömyyttä ja kuntouttavaa työtointa koskevat hankkeet. Osaamiskeskusta on myös pyydetty mukaan useisiin hankkeisiin.

Räätälöityä oppimista

Ryttyläinen painottaa, että osaamiskeskuksen pitää reagoida nopeasti kuntien koulutustarpeisiin. Keskus pystyy järjestämään alueen tarpeista lähteviä monialaisia täydennyskoulutuksia, jotka tulevat varsin edullisiksi.

”Keskus ei kuitenkaan saa jäädä pelkäksi kuntien tarpeisiin reagoijaksi vaan sen on tuotava kentälle uusia ajatuksia ja työvälineitä.”

Erja Saarinen

Ammattikorkeakoulu- vetoinen osaamiskeskus

Kaakkois-Suomen osaamiskeskus kattaa Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat, joissa on 27 kuntaa ja väestöä vajaa 350 000.

Keskuksen suunnittelu valmistui viime lokakuussa. Toiminta oli alkanut projektiorganisaation ja veturikuntien hankkein jo vuoden 1999 puolella.

Osaamiskeskuksen vetovastuussa ovat aluksi alueen kaksi ammattikorkeakoulua. Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulut tarjoavat osaamiskeskuselle verkoston, jossa on tutkijoita, sekä erityispalveluiden ja koulutuksen asiantuntijoita. Kuntien työntekijät ja muut alan toimijat ovat tutkijoina ja asiantuntijoina omien vahvuksiensa ja kiinnostuksensa mukaan.

Vastaisuudessa perustetaan kunnallisiin yksiköihin seitsemän oppimis- ja osaamisklinikkaa.

Joutsenossa, Lappeenrannassa ja Sippolan koulukodissa Anjalankoskella ovat meneillään kehittämis- ja koulutusprojektit, jotka nivotaan osaamiskeskustoimintaan. Kotkassa, Valkealassa, Jaalassa ja Kuusankoskella ovat alkamassa hankkeet, joita suunnitellaan osaamiskeskuksen kanssa.

Osaamiskeskuksella on yhteistyösopimus Kuopion yliopiston sosiaalityön laitoksen ja Joensuun yliopiston Savonlinnan Opettajakoulutuslaitoksen kanssa, joka kouluttaa lastentarhanopettajia. Muita kumppaneita ovat muun muassa Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenian Imatran yksikkö sekä Pietarin sosiaaliteknologian laitos.

Yliopistoyhteistyön toivotaan toteutuvan asiantuntijuuteen perustuvalla avoimella yhteistyömallilla. Kumppaniksi haetaan yliopisto sen mukaan, millaista erityisasiantuntemusta kussakin hankkeessa tarvitaan.

haetaan osaamiskeskuksen kautta. Ainakin suurimmat kunnat pitävät osaamiskeskusta niin tärkeänä, että ne ovat valmiita sijoittamaan hankkeisiin sekä työtä että rahaa kunhan keskuksiin vain turvataan kunnallinen perusmiehistys valtion rahalla.”

Oma keskus välttämätön

Etelä-Karjalaa ja Kymenlaaksoa kaavailtiin osaksi Etelä-Suomen osaamiskeskusta. Korpelainen kertoo, että kunnat pelkäsivät jäävänsä suuressa keskuksessa lapsipuolen asemaan. Osaamiskeskushankkeessa aktiivisimpia ovat olleet Imatra, Joutseno, Kotka, Kouvola, Kuusankoski ja Lappeenranta.

”Päätöksenteko olisi mennyt kauas. Emme olisi saaneet alueemme erityisasiantuntemusta ja erityisoloja kunnolla esiin.”

”Meillä on perinteisesti ollut yhteistyötä Kuopion yliopiston ja Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen kanssa. Kuusankoski on muun muassa ol-

lut Kuopion yliopiston opetus-sosiaalikeskus. Haluamme jatkaa tätä hyvää yhteistyötä osaamiskeskuksessa. Suhteet Helsingin yliopistoon olisi pitänyt rakentaa aivan alusta.”

Korpelaista ei huolestuta se, että Kaakkois-Suomen osaamiskeskus on ammattikorkeakoulu-
vetoinen.

”Ammattikorkeakoulut sopivat hyvin keskuksen käytännön työn tekijöiksi, kun sosiaalityön ja varhaiskasvatuksen asiantuntemus on varmistettu yhteistyösopimuksella yliopistojen kanssa ja osaamiskeskuksella on pätevät työntekijät. Kuntien pitää huolehtia siitä, että yliopistotason tutkimus- ja kehittämistyö pysyvät keskuksessa mukana ja että yhteistyötä on tarpeen mukaan myös muiden yliopistojen kanssa.”

Paljon koulutustarpeita

Kaakkois-Suomen kuntiin on ollut vaikea saada päteviä sosiaalityöntekijöitä, koska alueella ei

ole yliopistoa. Kunnissa on paljon täydennyskoulutuksen ja sosiaalityön koulutuksen tarvetta.

Korpelainen toivoo, että osaamiskeskus toisi sosiaalityön koulutuksen entistä paremmin jo työssä olevien ihmisten saataville, esimerkiksi maisteritutkinon suorittamiseen kaivataan etäopiskelumahdollisuuksia.

Teollisuutta ja pitkäaikaistyöttömiä

Kaakkois-Suomi on edelleen savupiipputeollisuuden aluetta. Suurten tehtaiden kolmivuorotyö rytmittää tehdaspaikkakuntien elämää. Tämä näkyy myös sosiaalityössä.

Metsäteollisuus on muun teollisuuden tavoin vuosia tehostanut tuotantoaan ja vähentänyt henkilöstöä. Työttömyys on jo kauan pysytellyt korkeana ja pitkäaikaistyöttömiä on paljon.

Kuusankoskella työttömyys on pysynyt pitkään 15 prosentin tienoilla. Yli viisi vuotta työttömänä olleita on yli kaksinker-

tainen määrä keskivertokuntiin verrattuna.

”Kaakkois-Suomessa teollisuuden automatisoinnin vuoksi työttömäksi joutuneille ihmisille ei ole ollut helppoa löytää uusia työpaikkoja. Täällä on ollut vaikeaa perustaa esimerkiksi osuuskuntia ja myydä sitä kautta omaa osaamistaan, sillä siihen ei ole perinteitä”, Korpelainen kertoo.

”Suuret, vahvat työnantajat ja vahva ammattiyhdistysliike ovat tottuneet hoitamaan asioita yhdessä. Joutuminen työttömyyden vuoksi kummankin organisaation aktiivisen toiminnan ulkopuolelle aiheuttaa työntekijälle oudon uuden tilanteen, josta toipuminen vie aikansa. Pitkäaikaistyöttömien tilanteeseen pureutuminen on yksi osaamiskeskuksen tehtäväalue.”

Erja Saarinen